

2018-052

Archeologienota Evergem Zwedenstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

25-6-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Evergem Zwedenstraat (provincie Oost-Vlaanderen), gelegen buiten woon- en recreatiegebied en waarbij de totale oppervlakte van de bodemingrepen 5000m² of meer bedragen, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 11 544,61m² groot en gelegen ten zuiden van de Zwedenstraat in Evergem, in een industriezone. Het terrein heeft een rechthoekige vorm en is min of meer noord-zuid georiënteerd. Een deel van de gracht die de oostelijke grens van het terrein vormt, maakt ook deel uit van de site. Het plangebied is momenteel volledig verhard met steenpuin. Hiertoe werd de grond met 30cm afgegraven, en werd een pakket van 30cm steenpuin aangebracht.

Het plangebied was tussen ca. 1777 en eind jaren 1990 onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Daarna verandert de situatie volledig: er wordt op deze locatie een bedrijventerrein gecreëerd, waarbij de oude perceelsstructuren volledig worden weggevaagd. Het is niet duidelijk of er hierbij grond werd opgevoerd of werd afgegraven, of een combinatie van beide, maar in ieder hebben het aloude landschap en de bovenste bodemlagen een grote verstoring ondervonden. Bij sonderingen werd een geroerde laag tot 0,50 à 1,00m onder het maaiveld vastgesteld. Sinds de ontwikkeling van het industrieterrein bleef het plangebied onbebouwd. Recent werd er dan 30cm grond afgegraven en vervangen door een pakket van 30cm steenpuin, wat dus voor een bijkomende bodemverstoring heeft gezorgd. Archeologisch gezien geldt er voor deze regio een gemiddelde archeologische verwachting. In 2005-2006 heeft grootschalig onderzoek in het kader van de aanleg van het Kluisendok aangetoond dat er in deze regio voornamelijk in de Romeinse periode nogal wat landelijke bewoning aanwezig was. Meer verspreide resten uit de middeleeuwen tonen aan dat de regio dan ook bewoond was, zij het wel dat bewoningssites met dergelijke omvang als de Romeinse sites vooralsnog niet gekend zijn. Het voorkomen van podzolbodems kan betekenen dat in situ steentijdartefactensites – indien aanwezig – nog bewaard kunnen/konden zijn.

In het noordelijke deel van het terrein wordt een rechthoekig bedrijfsgebouw opgericht met een oppervlakte van 3230,63m². De grenzen van het gebouw komen aan oost- en westzijde op 10m van de kadastrale grenzen te liggen, in het noorden komt het gebouw quasi overeen met de perceelsgrens. Het gebouw bestaat uit een groot magazijn, met in het noordwesten 'sociale lokalen' (refter, sanitair, bureel).

De geplande ingrepen die dieper gaan dan het steenpuin betreffen:

- Laadput van 200m²
- Puntsgewijze en verspreid liggende ingrepen (65 paalfunderingen, 1 septische put en 2 schepputjes) met een oppervlakte van in totaal ca. 140m²
- Smalle sleufvormige uitgravingen voor nutsleidingen met een oppervlakte van in totaal ca. 80m².

Op een oppervlakte van 3230,63m² (oppervlakte nieuw gebouw) betekent dit dat er 220m² (6,8%) dieper dan het bestaande steenpuin zal uitgegraven worden, verdeeld over verspreid liggende locaties. Net naast het bestaande gebouw wordt een zone van 200m² uitgegraven voor creatie van een laadput. Van het totale plangebied is 6231,34m² verhard; bij de werken wordt er op een oppervlakte van 420m² dieper dan het steenpuin gegraven, dit komt overeen met 6,7%. Het aanwezige steenpuin dat buiten de contouren van het gebouw zal liggen, blijft behouden. Rond het gebouw wordt op het steenpuin een asfaltverharding aangelegd, met aan de noordzijde een 29 parkeerplaatsen in waterdoorlatende verharding. Er gebeuren geen werken op het zuidelijke deel van het terrein.

Archeologisch gezien geldt er voor deze regio een gemiddelde archeologische verwachting, met een verhoogde kans op bewoningssporen uit de Romeinse periode. Het voorkomen van podzolbodems kan betekenen dat in situ steentijdartefactensites – indien aanwezig – nog bewaard kunnen zijn. Hiertegenover moet echter de recente ontwikkeling van het plangebied gesteld worden: eind jaren 1990 werd de aloude configuratie van het terrein weggevaagd door de creatie van een bedrijventerrein. Perceelsgrenzen werden gewijzigd, oude landbouwgronden werden omgevormd tot industriegronden, het landschap werd onherkenbaar gemodificeerd. Recent werd er een pakket van 30cm grond weggegraven, waarna er 30cm steenslag werd aangelegd op het volledige terrein. Bij sonderingen werd er onder dit pakket steenpuin een vermoedelijk geroerde laag aangetroffen tot 0,50 à 1,00m onder het maaiveld. Al deze gegevens wijzen op een zeer grondige verstoring van het plangebied, waardoor de kans reëel is dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed reeds deels verstoord is. Eveneens belangrijk in het kader van de afweging of verder vooronderzoek op het plangebied noodzakelijk is, is de aard en oppervlakte van de geplande ingrepen. Van de in totaal 420m² geplande ingrepen, is meer dan helft puntsgewijs of sleufvormig, en verspreid van elkaar liggend. Verder onderzoek van deze verspreide locaties is archeologisch gezien onnuttig. Een zone van 200m² wordt uitgegraven voor aanleg van een laadput. Dergelijke beperkte oppervlakte wordt als te klein aanschouwd om zinvol verder vooronderzoek (bvb. door middel van proefsleuven) uit te voeren. De archeologische verwachting betreft landelijke bewoning uit het verleden, en het is quasi onmogelijk om deze volledig te kunnen vatten binnen deze beperkte oppervlakte, laat staan om deze correct te kunnen interpreteren. Verder vooronderzoek zal meer vragen oproepen dan beantwoorden en zal geen relevante kennisvermeerdering opleveren, waardoor de kosten-baten analyse negatief zal uitvallen.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt geen verder vooronderzoek geadviseerd. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch onderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.